

SALANCA

i Sa- *Saladrigues*, V. Sa- *Salagot*, V. *Saugot Salairó*, V. vol. 1, 247 *Salallacera*, V. *Llacera Salamnera*, V. *Xalamera* (misc. àr. de la X-) *Salamó*, V. *Salomó Salana*, V. Sa-

SALANCA

El més divulgat és el nom de la subcomarca rosselonesa, *La Salanca*, que comprèn St. Hipòlit, Torrelles, St. Llorenç i fins Pià, prop de Bompàs.

El 1586 la constatava Francesc Comte com un fet establert en la consciència comuna (*Il·lustració dels Comtats de Rosselló y Cerd.*, ed. 1965, p. 69): «la anomenan *Salanca*, y als pobles, *Salanquesos* y son los principals del Comtat de Rosselló», després d'emetre la conjectura que «venia de lo nom de *Salsura* --- perdut».

En tenim MENCIONS que la documenten des de molt antic. 898: «in terminio de villa *Torrillis* --- vinea --- et alia terra, qui est in *Salanca* (colle. Moreau IV, 898); 1137: «villa *Pedilano* --- Sto. Felice --- duas pecias de terra --- ad ipsos *Asperos* --- una affrontat --- in via de *Salancha* --- in ipsa aqua de *Ted* ---» (Albon, *Cart. du Temple*, p. 98), Alart ja no vacilla a posar-li majúscula en un doc. de 1173: «et duos campos in *Salancha*». I després sovint, amb poca variació, si bé oscil·lant entre l'article cortès *la*, i l'art. vulgar: 1320: «la carrera de *la Salanqua*»; 1341: «la carrera de *sa Salancha*».

Hi ha, però, també en el Rosselló, un concepte meurement apellatiu, que allí se'ns fa trobadís pertot: oposant la *salanca* amb el *crest* (veg. *GREDA/gresa/cresta/gresesc*) o amb l'*aspre*. A Bompàs la *salanca*, dins el terme, contrasta amb l'*aspre*: els volts del poble encara són *salánka*, però a 0h10 del perímetre de les cases ja comença el *krést*, que també és terreny bo però sec: el millor per a vinya; a Castellrosselló el rec que passa pel peu N. de la Torre (la llegendària de Guillem i Saurimonda, des d'on es defenestrà l'enamorada) separa dins el seu terme la *salanca* de l'*aspre*. A St. Andreu de Sureda, l'*aspre*, que arriba fins a Tatzó, es distingeix perquè dóna qualitat elevada de raïm, però se li oposa la *salanca* perquè rendeix més quantitat. A Montesquiú es vanten que les terres són bones totes: «és tot *salánka*» (1959-60).

D'aquesta acc. trobem docs., no menys antics, referents a altres parts del Ross., particularment a la zona d'Elna. 973: «ubi vocant *Darnago*, infra termino de vico *Helna* ultra flumen *Techo* --- et in alio loco ubi vocant *salanca*, dono faixas III et in Valle *Asperi*, infra te. de villa *Hulmos*» (Moreau XI, 92); i en termes semblants a. 975 *salanca* (ib. IX, 157v); 1100: «ex una parte fluminis *Techi*, et ex altera, in *salanca* subtus Palatiolo *Suberiore* --- Ste. Marie de *Palad aut*, in *Bercale*» (Mor. XXXVII, 22) (on es tracta evidentment de *Palol d'Avall* i d'*Amunt*. Recollit també per Alart en el *Cart. Rouss.*, 110).

També, però, Alart documenta des del S. XII el concepte netament discriminatiu, en una venda de ter-

renys que comprenen això i allò: «unum campum --- *asperum* et *salanca*» a. 1198; i aplega cites de paratges individuals amb aqueixa denominació: «loco vocato *Salancha*», en terme d'Estagell a. 1292, «loco vocato a *la Salancha*» a. 1393 en el de Ropidera. O bé, referint-se a una part extensa, dins un municipi que ja és força més al Sud que la dita subcomarca, quan se'ns parla d'una *agulla* o petita artèria d'aigües, a Elna: «*aculea* per quam ducitur ad rigandum *salancham*» a. 1317.

En fi, troba un cas del masculí (com l'empordanès): «cortale a *Salanco*», dalt i enmig de l'aspre cauce de Talteüll, a. 1292.

El concepte varia una mica si avancem força més al Sud i a l'Oest. A la Costa Vermella de l'Alt Emp., al peu NE. de la vila de Llançà, hi ha un gros rodal conegut com *la Salanca d'En Faussà*. El meu informant (pastor i caçador, de 60 anys) m'ho explicà: «és perquè hi han format una *salánka* d'horts»; i vaig entendre que volia dir una parcel·la o una estesa d'horta, però que no ho hauria dit si fos de secà.

Partint del concepte discriminatiu, el mot ha donat NLL esparsos, en una àrea més ampla, cap al Sud i cap a Ponent. Per la costa al Sud, més enllà de la dada de Llançà en trobem rastre a l'Emp., entorn de Peralada.

En el text de Muntaner, si bé pot ser una interpolació de certs manuscrits, car altres (Casac. IV, 26) ho donen sense els mots que poso en claudàtors: «lo senyor rey d'Aragó fo partit de Peralada e de Vilabertran, pres [per *la Salanca*] lo camí de Castelló, hon trobà lo comte, qui no sabia què's faés, com sabé que Peralada era cremada» (cap. 126); Bofarull en nota a la seva ed. (n. 248): «ignoro si ha existido el pueblo de *La Salanca* en las inmediaciones de Peralada, pues no lo he visto ---»; és que algú li ho devia dir, perquè en l'enquesta de Peralada (1938), l'inf., després de dir, entre NLL menors del terme, *La Salanca*, es retractà: «*Can Salanca*», però tanmateix m'indicà: «*Les Salanquetes*, un poc més enllà» (XXII, 66, 67); i l'inf. de Cabanes (2k5 més al S.) també em citava un Camp de *la Salanca*. Altres diuen que allò s'anomena *El Morassac* (veg. art. *Masarac*, supra), i el mapa IGC posa *La Salanca* com una casa separada del Morassac.

Cap a Ponent anirem trobant NLL esparsos des de l'alt Rosselló cap a Cerdanya. *Las Salancas* «lieu-dit, dans le terrier du priorat de l'Eula», a. 1761 (Desplanque, *Arch. Thuir*, 126b). A les Garrotxes de Conflent: *La Salanca* nom d'una pda. en te. de Talau, són feixes amb parets de roques (XXIV, 12); en demanar jo què era, a l'inf., explicà «país regatiu, terreny fèrtil», però no en farem gaire cas perquè ho justificava al·ludint a Sant Llorenç de la Salanca.

L'inf. al·ludit de Llançà, m'havia explicat: «tots aquests horts s'havien *assalancat*» entenenent 's'havien parcel·lat' (1958). Així ens anem decantant cap a un concepte en què va prenent un valor de divisió agrària, potser partint dels fets que la terra de *salanca* és bona per a hort, i que un hort ha de tenir extensió limitada, que altrament no donarien l'abast a con-